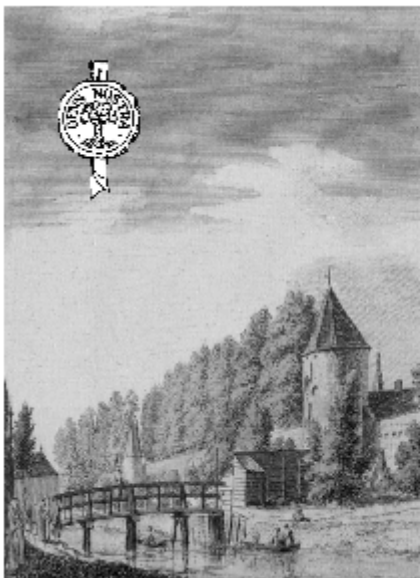

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

Uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging Afdeling Amersfoort en Omstreken
Jaargang 16 april 2007 Nummer 2

De Sint Andriespoort - in oude archiefstukken meestal Triesjespoort of Trysgenspoorte genoemd - werd tussen 1380 en 1450 gebouwd en stond aan het begin van de Sint-Andriesstraat. De naam verwees naar de Sint-Andreaskapel bij het Lazarushuis, die via een landweggetje vanuit deze poort bereikbaar was. De poort werd tussen 1837 en 1844 gesloopt (naar een ets van H. Spilman).

Ten geleide

In dit nummer staat weer veel lezenswaardigs. We mogen terugzien op een geslaagd lustrum en hierover kunt u uitgebreid lezen in dit periodiek. Voor diegenen die niet aanwezig konden zijn, hebben wij een kort verslag van dit feest en van de lezingen gemaakt zodat u toch betrokken blijft bij onze afdeling. Voorts worden twee interessante boeken besproken en een wel heel uniek boek aangekondigd. De beheerder van onze bibliotheek klaagt dat hij te weinig klanten heeft. Tot onze vreugde werkten een drietal leden van onze afdeling aan dit nummer mee door het inzenden van hun bijdragen. Daarvoor zijn wij als redactie zeer erkentelijk en er blijkt tevens uit dat de betrokkenheid van onze leden groot is. Van onze kant is de betrokkenheid naar de leden toe ook groot wat mag blijken uit het voornemen van ons afdelingsbestuur om in het najaar weer een lezing te organiseren in Ede zodat ook onze leden van de regio Ede-Veenendaal aan hun trekken kunnen komen.

Met leedwezen moeten wij u mededelen dat in januari onze oud-eindredacteur de heer Bert de Beer is overleden. Velen van u zullen hem en zijn vrouw goed gekend hebben. Meer daarover in een memoriam. De beide werkgroepen hebben weer boeiende stukken opgegraven. Wij wensen u allen veel leesplezier.

Regio Ede-Veenendaal-Wageningen

Naar aanleiding van onze oproep aan de NGV-leden in de regio Ede-Veenendaal-Wageningen In ons periodiek van september 2006 hebben wij een oproep gedaan aan de NGV-leden in de bovengenoemde omgeving. Ons doel was de behoefte te peilen naar het aanbieden van lezingen bij u in de buurt.

Het aantal reacties was niet van dien aard dat een meer frequentere aanbieding hiervan in Ede of directe omgeving rechtvaardigt. Ook konden wij daarmee geen extra financiële middelen vragen bij het hoofdbestuur en dat beperkt in die zin onze financiële mogelijkheden. Niettemin zijn wij wel van mening dat wij zo nu en dan met activiteiten naar u toe zullen komen.

Om te beginnen dus op 2 oktober aanstaande in het Gemeentehuis van Ede, Bergstraat 4, met een lezing en zo mogelijk een korte rondleiding door het archief. In ons volgende periodiek leest u er meer over.

Heeft u zelf een onderwerp dat u graag behandeld zou willen zien in één van de volgende bijeenkomsten, in Ede of in Amersfoort? Laat het ons weten met een e-mail naar: hans.faber@planet.nl

Van uw voorzitter door Willem van Maren

In gesprekken met onze leden hoor ik vaak over interessante voorvallen in de familie, bijzondere vondsten in de archieven, maar ook over schijnbaar onoplosbare problemen bij het speurwerk. Laat ook anderen eens horen over die merkwaardige geschiedenis. Vertel eens over dat moeilijke probleem, dat voor anderen misschien al geen probleem meer is. U hoeft daarvoor geen lang verhaal te schrijven (mag wel). U kunt het gewoon vertellen, in een paar minuten, op onze ledenbijeenkomst op 18 april. We zullen uw ervaringen graag beluisteren. Uw verhaal is ongetwijfeld interessanter dan u zelf denkt.

Uw stamboom of kwartierstaat is nooit af. Met hulp of goede raad van andere leden komt u ongetwijfeld toch weer een stapje verder. Aarzel niet, ook al denkt u misschien dat u geen groot spreker bent. Het gaat om hetgeen u te vertellen heeft. Ik zal u op 18 april graag het woord geven.

Ledenbestand

We verwelkomen de volgende nieuwe leden in onze afdeling. Wij hopen hen ook op onze bijeenkomsten te ontmoeten.

Mw. H.J. Aeckerlin Horsterweg 165/21 3853 JB Ermelo
Dhr. G.L. van Bekkum Jan van Arkelweg 1 3791 AA Achterveld
Dhr. J.M. Blom Landjonker 57 3824 CM Leusden
Dhr. J.J. Broer Havik 2 3811 EZ Amersfoort
Dhr. drs. P.E.E. Henssen Ringslang 17 3824 VD Amersfoort
Dhr. W. Hop Fluitekruidweg 10 1508 AJ Zaandam
Mw. H.M. Kroes Rembrandtlaan 61b 3117 VE Schiedam
Dhr. J.G. van Leeuwen Jupiterhof 10 3951 EA Maarn
Dhr. Th. Michels Mariënhoven 96 6721 SW Bennekom
Dhr. J. Papa De Ontdekking 36 3823 DT Amersfoort
Mw. J. v. Plateringen-v.d. Windt Van Deijsselstraat
14 3842 BM Harderwijk
Dhr. J.N. Vroege Verdiweg 103 3826 KC Amersfoort
Dhr. J.W. Walraven Borst Bosappelgaarde 4 3824 BP Amersfoort
Dhr. W.J. Zevenboom Johan Poststraat 2a 1624 CC Hoorn

In Memoriam Bert de Beer (1932-2007)

Op 31 januari 2007 is overleden de heer Bert de Beer.

Bert heeft vanaf januari 1997 de functie van eindredacteur van ons afdelingsblad vervuld. Het nummer van april 2001 was het laatste nummer waaraan hij in die functie heeft meegewerkt. De eindredacteur is de man die de lay-out verzorgt en het blad gereedmaakt voor de drukker. Binnen de redactie is dat zonder twijfel de moeilijkste en meest omvangrijke taak. Ik herinner mij de redactievergaderingen bij hem thuis waar we in een plezierige sfeer samen werkten.

Bert heeft, samen met zijn vrouw Bep, vele jaren genealogisch onderzoek gedaan. Bekend is hun project om alle bewoners van Bussum van vóór 1811 genealogisch in kaart te brengen. Het echtpaar heeft vele publicaties op zijn naam staan. In ons afdelingsnummer van september 2000 schrijven zij over hun werk op dat terrein. Bovendien heeft Bert een zeer verdienstelijke rol gespeeld in de werkgroep Computergenealogie.

Wij zijn hem dankbaar voor alles wat hij voor onze afdeling heeft gedaan. Bij de crematie waren enkele bestuursleden van onze afdeling aanwezig. Wij wensen zijn vrouw Bep de Beer-van Asselt en de familie veel sterkte toe.

Henk Bousema

Terugblijk op het lustrumfeest van onze afdeling

In Museum Flehite te Amersfoort vond op maandag 18 december 2006 de viering plaats van het zevende lustrum van onze afdeling. Na ontvangst met koffie of thee begaf ieder zich naar de Buiningzaal. Op de voorste rijen namen de genodigden plaats waaronder een aantal oud-bestuursleden. Onze afdelingsvoorzitter de heer J.W. van Maren opende dit samenzijn met een hartelijk welkomstwoord. Als eerste spreker kwam de algemeen voorzitter van de NGV, de heer H.J. (Bert) Trap naar voren. Hij wenste onze afdeling geluk met deze feestelijke dag en hoopte dat

er nog vele lustra zullen volgen. Daarna werd het woord gegeven aan de heer R.J.A. (Rob) Dix, oud-voorzitter van de NGV. Hij sprak over besturen en de behoeften van de genealoog en maakte er een interactieve toespraak van, wat betekende dat de toehoorders werden betrokken bij zijn toespraak. Allereerst wilde hij weten of het op prijs werd gesteld dat in ons lustrumnummer de oud-bestuursleden zo in het zonnetje werden gezet. Uit de reacties vanuit de zaal bleek dat men dit erg waardeerde. Vervolgens werd de vraag gesteld of men het lidmaatschap van een vereniging als de onze waardevol vond. Het bleek dat men vooral lid was geworden om op een gezellige wijze elkaars ervaringen te delen en elkaar te helpen bij eigen onderzoek. Tenslotte vroeg de heer Dix waarom bestuursleden bereid zijn zich in te spannen voor de vereniging. Vanuit de zaal werd opgemerkt dat het de liefde moest zijn die deze mensen hebben voor hun hobby en dat zij die liefde graag willen delen en doorgeven aan anderen.

Van stamboomonderzoek naar roman

Hierna kreeg de heer Trap wederom het woord en deze vertelde op boeiende wijze hoe hij was gekomen tot het schrijven van enkele historische romans. Als kind had de heer Trap liefde voor het vak geschiedenis gekregen door de verhalen die zijn onderwijzer van de vierde klas basisschool vertelde. Dit werd nog aangewakkerd doordat zijn moeder hem regelmatig meenam naar een van de vele musea in zijn woonplaats Leiden. Maar de belangstelling voor de genealogie werd pas gewekt toen hij een schapenboer uit Texel met de naam Trap ontmoette. Hij wilde weten of zijn familie ook uit Texel afkomstig was en begon een zoektocht in de archieven. Het bleek al snel dat de schapenboer geen familie was maar het onderzoek boeide hem zo, dat hij niet meer te stoppen was. Hij vertelde: 'Nadat ik slechts één ochtend in Leiden tussen andere sibbelaars had gezeten, kwam ik al uit in 1657 bij Reiner Trap, getrouwd met Maria Wodt, een naam die ik niet thuis kon brengen. Archiefmedewerkers legden de link met de Pilgrim Fathers: Wodt moest Wood zijn. Maria was een dochter van Peter Wood en Hester Willet. Hesters oom, Thomas Willet, heeft ook in Leiden gewoond: hij vertrok in 1629 naar Amerika en werd daar de eerste Engelstalige burgemeester van New York'. Helemaal volledig kreeg Trap zijn stamboom niet; hij miste nog de gegevens van ene John Trap, afkomstig uit Essex en getrouwd met Anna. Een kleine advertentie in een internationaal tijdschrift voor genealogie (Wie kan mij vertellen ...) leidde na twee jaar tot een brief uit Louisiana in Amerika. Een muziekleraar met dezelfde familietic had tijdens zijn militaire diensttijd in Engeland gezeten en daar zijn stamboom uitgezocht. Met diens informatie is de heer Trap met zijn vrouw naar Chelmsford in Essex gereisd en hebben ze een aantal dagen in het archief gespit. Zijn vrouw vond daar het vonnis waarin John Trap veroordeeld werd tot een gevangenisstraf, omdat hij al anderhalf jaar niet meer in de kerk was geweest. Met dat vonnis begint zijn eerste roman.

Van de Pilgrim Fathers had spreker als geboren en getogen Leidenaar natuurlijk gehoord; Leiden was immers de stad waar vele leden van deze groep Engelse protestanten (Bruinisten of Brownisten) na hun vlucht in 1608 neerstreken en hun eigen geloofsgemeenschap stichtten. 'Het boek, dat overkwam mij', zo vertelde hij. 'Ik schreef op wat ik in de archieven vond, las alles wat ik kon vinden over de Pilgrim Fathers en ik zag hun hele geschiedenis in Leiden voor me. In de straten waar mijn voorouders hebben gewoond, had ik in mijn jeugd een krantenwijk. Daardoor gingen die mensen voor mij leven. Ik heb daar een verhaaltje van gemaakt voor de familie, nooit met de bedoeling om het te publiceren. Nadat mijn vrouw het verhaal had gelezen, kwam het idee van een boek op. Drie weken nadat ik het manuscript naar uitgever Kok in Kampen had gestuurd, kreeg ik een telefoontje, waarin deze meedeelde dat het boek zou worden uitgegeven onder de titel: En zij werden tot een groot volk, roman over de Pilgrim Fathers.'

Reeds in 1996 verscheen een tweede boek getiteld: 'Het tij riep, epos van de Pilgrims'. Daarna maakte de schrijver samen met zijn vrouw, een reis naar USA om de oude woonplaatsen van de Pilgrimfathers te bezoeken. Hieruit ontstond in 1999 de derde roman getiteld 'Het tij wacht op niemand, een roman over de Pilgrimfathers'. Het laatste boek speelt zich geheel af in de USA. De spreker riep ons op om zijn voorbeeld te volgen en een roman te schrijven over je eigen voorvaderen. Tot zover de heer Trap.

Hierna was het moment aangebroken voor de uitreiking van het jubileumnummer van ons periodiek. Eén van de bestuursleden van het eerste uur, de heer John Broer die van 1971 tot 1976 bestuurslid was, viel de eer te beurt het eerste exemplaar hiervan in ontvangst te nemen. Vervolgens konden alle aanwezigen kennis nemen van het jubileumnummer. Onze

afdelingsvoorzitter sloot daarna de feestelijke bijeenkomst af met een dankwoord aan alle sprekers en nodigde ons uit voor een hapje en een drankje in het daartoe bestemde deel van het museum. Met elkaar en met de aanwezige (oud-)bestuursleden kon men nader kennismaken, hetgeen tot boeiende gesprekken en het ophalen van herinneringen aanleiding gaf. We mogen terugzien op een geslaagd zevende lustrum.

Verslag van de lezing over de documentatie in het verenigings-centrum te Weesp

Lezing door de heer Lohmeijer op zaterdag 13 januari 2007.

De heer Lohmeijer is medewerker van het verenigingscentrum van de NGV te Weesp. Hij vertelde ons over de vorderingen bij het digitaliseren van de collectie. Toen hij begon met het digitaliseren ondervond hij weinig medewerking van het bestuur. Men zag er niets in, om het maar kort uit te drukken. Het grote bezwaar van het toenmalige bestuur tegen digitalisering was, dat men voor het invoeren in de computer, de kaartenbakken aan de leden moest meegeven zodat die thuis de gegevens konden intypen. Nadat de heer Bothof directeur van het centrum was geworden kreeg men voor dit werk de volle medewerking. Door het systeem van thuiswerken kon veel werk verzet worden. Het eerste digitaliseringsproject was het invoeren van de bidprentjes. Er was een medewerker die opmerkte dat hij er tegen op zag om al die duizenden gegevens in te voeren, maar de spreker adviseerde hem, niet te kijken naar datgene wat nog moest worden gedaan, maar naar hetgeen reeds was gedaan. Een goed advies, want slechts dan kan men de moed opbrengen om deze sisyfusarbeid uit te voeren. Thans is ook het centrale naamregister bijna geheel gedigitaliseerd. Hier kan men bij het intypen van een naam zien in welk boek of tijdschrift deze naam voorkomt. Een prettige bijkomstigheid was, dat de kaartenbakken, die vroeger veel plaats innamen, nu konden verdwijnen, waardoor er ruimte beschikbaar kwam voor nieuwe boeken, tijdschriften, etc.

Op de bovenverdieping van het gebouw te Weesp bevindt zich de biografische documentatiedienst (biodoc). Men vindt er onder andere de 1,12 miljoen originele bidprentjes, keurig in laden gerangschikt. Hiervan zijn reeds 570.000 in de pc ingevoerd. Verder advertenties, losse deelgenealogieën, kwartierstaten, paspoorten en rijbewijzen en oude plakboeken. Vroeger was er in Naarden een aparte ruimte waar niemand van het personeel mocht komen. De heer Lohmeijer noemde deze verboden ruimte spottend 'het heilige der heiligen', dus verboden voor alle gewone leden. Toen de heer Bothof directeur werd, ging men er eens kijken en vond hier vele duizenden bidprentjes en andere stukken. Op dit moment bezit men 17 miljoen advertenties van rouw en geboorte en 10.000 namen uit knipsels. Van de advertenties zijn reeds 350.000 ingevoerd. Ook vele microfiches zijn nu beschikbaar. Men kan zoeken op naam, plaats, titel, krant, tijdschrift, notariële akten, DTB en BS, te veel om op te noemen.

Na de pauze was er gelegenheid om een naam door de heer Lohmeijer te laten intypen en kon men zien welke gegevens te voorschijn kwamen. Hier werd druk gebruik van gemaakt en we kwamen onder de indruk van de ongekende mogelijkheden. Velen van de aanwezigen zijn dan ook stellig van plan zo snel mogelijk een bezoek aan het verenigingscentrum te brengen. De heer Lohmeijer zal hen graag ontvangen. Zelf ziet hij er niet tegenop om wekelijks voor zijn werk op het verenigingscentrum, vanuit zijn huidige woonplaats Lutjegast in het Westerkwartier van de provincie Groningen naar Weesp te reizen. Wat zijn wij dan bevoorrecht om zo dicht bij het centrum te wonen. Maak er gebruik van! Allen die graag willen weten hoe ver men nu is met de digitalisering kunnen in het jaarverslag op pagina 51 en verder van het decembernummer 2006 van Gens Nostra alles nog eens nalezen. Door de voorzitter werd de heer Lohmeijer hartelijk bedankt voor de lezing en wij gingen tevreden naar huis.

Verslag van de lezing over het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie

Lezing door de heer D. Barnouw op 10 februari 2007

Op deze zaterdagmiddag was ik al vrij vroeg in de zaal, waar ik welkom werd geheten door de voorzitter. Na een bezoek aan de tafel met informatiemateriaal - die door onze promotor Joke Sickmann was ingericht, waarbij ik een paar brochures uitkoos om door te lezen - zocht ik, gewapend met een kop koffie, een tafel vooraan. Daar maakte ik kennis met de heer J. uit A. Hij

vertelde mij geen lid te zijn maar naar de lezing te zijn gekomen vanwege het feit dat hij al vele jaren onderzoek deed naar het verleden van zijn grootvader die in de Tweede Wereldoorlog in een Duits concentratiekamp was omgekomen en hij hoopte vanmiddag weer enige stappen verder te komen. Hij kon over zijn speurtocht zo boeiend vertellen dat ik geheel in de ban raakte en hem vroeg zijn ervaringen op schrift te stellen en in ons periodiek te plaatsen opdat veel van onze lezers daar hun voordeel mee zouden kunnen doen. Tot mijn vreugde was hij hiertoe bereid.

De heer Barnouw begon zijn lezing met iets te vertellen over het ontstaan van het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie. Dat deed hij met veel kennis van zaken, hoe kan het ook anders na een 25-jarig dienstverband bij genoemd instituut. Dit instituut dankt zijn ontstaan aan twee initiatieven. Tijdens de oorlogsjaren sprak een aantal hoogleraren in Nederland over een centrum voor oorlogsdocumentatie. Ook de Nederlandse regering in ballingschap dacht na over een dergelijk instituut. Eind maart 1944 werd vanuit Londen al een oproep aan de Nederlandse bevolking gedaan om materiaal, zoals dagboeken en brieven, te bewaren om ze later beschikbaar te stellen aan dat instituut. Ook Anne Frank wilde aan deze oproep gehoor geven. Zij heeft daartoe haar dagboek in het net overgeschreven. In feite zijn er dus twee dagboeken van haar, het klad en het net.

Toen het instituut werd opgericht was het de bedoeling dat drie professoren in de geschiedenis eendrachtig zouden samenwerken bij het opstellen van een standaardwerk over de Tweede Wereldoorlog in Nederland. Maar aangezien professoren in de geschiedenis ieder een eigen visie hebben en daar niet van af te brengen zijn, werd deze opzet in de kiem gesmoord. Tenslotte kwam de heer Lou de Jong met het voorstel dat hij het alleen zou proberen, hetgeen heeft geleid tot het bekende standaardwerk 'Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog' in 14 delen.

De eerste opdracht van het instituut was het verzamelen van zoveel mogelijk materiaal, zowel van particulieren als van instellingen. Een prachtig verhaal is de roof van het complete archief van het Reichskommissariat van Seyss-Inquart, de Rijkscommissaris van bezet Nederland, dat was opgeslagen in het stadje Ibbenbüren in Nord-rhein-Westfalen, gelegen 60 km oostwaarts vanaf Enschede. Direct na de oorlog reed een aantal medewerkers van het pas opgerichte instituut in een kleine vrachtwagen naar Ibbenbüren. Zonder toestemming te vragen werd daar het hele archief ingeladen en over de grens gebracht. Door de douane werd nog even moeilijk gedaan, maar tenslotte lukte het alles naar Den Haag te brengen. Dit archief beslaat nog steeds een groot deel van het instituut.

Aan de oproep tot het inzenden van dagboeken werd door de Nederlandse bevolking ruimhartig gehoor gegeven en er werden ruim 1500 dagboeken naar het instituut gestuurd. Om al het materiaal toegankelijk te maken was een catalogus noodzakelijk. IJverig werd een begin gemaakt met het inventariseren van het zo opgebouwde archief. Helaas was de medewerker, die deze taak kreeg toegewezen, gespecialiseerd in de geschiedenis van de Middeleeuwen. Hij was gewend van ieder document een zeer uitgebreide beschrijving te maken. U begrijpt het al. Zijn catalogus dreigde groter te worden dan het hele archief. Dus moest men opnieuw beginnen en nu met een zeer korte omschrijving van ieder document.

De tweede opdracht was om wetenschappelijk onderzoek te doen en de derde opdracht was om de overheid te informeren, zodat die met deze stukken de processen kon voorbereiden tegen de oorlogsmisdadigers. Deze laatste opdracht is inmiddels niet meer nodig maar nu wordt veel informatie verstrekt aan particulieren die daarom verzoeken.

Wat betreft het publiceren is in de jaren 1969 tot 1988 het bekende werk van de heer Lou de Jong verschenen. Nadat dit grote werk was beëindigd, wilde men van hogerhand het instituut sluiten, immers alles was nu klaar. Gelukkig beseftte men op tijd dat er nog veel moest worden gepubliceerd en tevens werd de opdracht verruimd tot een langere periode en kreeg het een meer internationaal karakter. Zo werd in het onderzoek nu ook de vraag betrokken waarom er in Frankrijk procentueel minder Joden zijn omgekomen dan in Nederland.

Het NIOD heeft momenteel een archievencollectie van bijna drie kilometer en daarnaast een grote bibliotheek met onder andere verzetsboeken van bijna alle plaatsen in Nederland, streekboeken, de erelijst van gevallenen, uit de oorlogsperiode een krantenknipselcollectie van de NSB en vanaf

1945 een krantenknipselcollectie van de landelijke pers. Complete lijsten van mensen die op transport werden gesteld zijn op wonderbaarlijke wijze bewaard gebleven. Door de gevangenen die deze lijsten moesten opstellen, werden ze clandestien gekopieerd en daarna begraven. Na de oorlog werden ze weer opgegraven. Tevens zijn er 130.000 foto's waarvan tot nu toe 3000 in de beeldbank via internet zijn te raadplegen. Het instituut is te bereiken op internet onder de naam www.oorlogsdoc.knaw.nl.

Na de pauze was er gelegenheid tot het stellen van vragen waarvan ruimschoots gebruik werd gemaakt. Tenslotte bedankte de voorzitter de heer Barnouw hartelijk voor zijn boeiende voordracht.

Maagschappen - netwerken van verwanten

Door Quirin van der Voort, oud-bestuurslid van de afdeling Amersfoort en Omstreken

Onder maagschappen verstaan we 'netwerken' van verwanten (magen) die onderling overleg plegen en onderhandelen om eigendommen te behouden, te verwerven en te beheren. Ook geschillen werden, zo nodig, in onderling overleg bijgelegd. Soms kwam daar een externe bemiddelaar aan te pas. Voor het overleg kwam men bij elkaar bij een van de betrokkenen thuis of in een herberg.

Enkele voorbeelden uit de geschiedenis van de familie Van der Voort te Oegstgeest geven een aardig beeld van de wijze waarop men te werk ging.

Op 10 augustus 1652, om 9 uren in de avond, was Jan Gijsberts (van der Voort), een 'gebuyr', als getuige aanwezig bij het maken van het testament van Aris Claesz. van der Voort die ziek te bed lag. Hij woonde aan de Voort te Oegstgeest en was getrouwd met Annetgen Aelbertsdr.

Op het testament werd op 10 december 1655 een aanvulling gemaakt. Hierbij worden als voogden van de nagelaten kinderen aangesteld, Pieter Simonsz. en Claas Aris, zwagers van Cornelis Aris van der Voort.

Genoemde Aris van der Voort had tenminste twee zoons en een dochter: Cornelis die getrouwd was met Aeltje Aryens en Claes, gehuwd met Tryntje Joppe, een dochter Barbara die gehuwd was met Pieter Simonsz. en verder een kleindochter, Marijtte Cornelisdr. Deze was gehuwd met Jacob Dircksz. van Tethroede en woonde in Haarlem. Een kind van hen woonde bij een zekere Ary Doesz. van der Voort.

Cornelis had ook een zoon Cornelis, gehuwd met Ariaentje Daniëls van Nes.¹

Over de uitvoering van het testament wordt geprocedeerd door Cornelis van der Voort. Deze woont dan te Leiden en is niet in staat om door arbeid in zijn levensonderhoud te voorzien.

Volgens een akte van 3 juli 1700, voor schout Lambert de Ruyt gepasseerd, krijgt Cornelis Ariens van der Voort ontslag van het beheer van enige goederen uit de nalatenschap van zijn vader 'als zijnde een man van hooge jaren en slegte gezondheid'. Hij is dan zeker al 70 jaar oud.

Bovengenoemde Jan Gijsberts van der Voort trouwde in 1635 voor 'den geregte van Haegh Ambagt', met Elisabeth of Lijsbeth van Thetroede, geboren te Voorschoten, dochter van Jan van Thetroede, overleden voor 1644 te Wassenaar, en van Maritgen Meesendochter, overleden voor 1633. Volgens de akte van ondertrouw woonde Jan Gijsbrechtszoon te Stompwijk. Zij zijn rk getrouwd in Wassenaar. Later vestigde dit echtpaar zich in Oegstgeest. Jan Gijsberts ging in de volgende jaren naar een geschikte vestigingsplaats uitkijken, klaarblijkelijk geholpen door familieleden.

In 1644 kocht hij enig vastgoed in Voorschoten. Ook was hij betrokken bij de verkoop van onroerend goed uit de nalatenschap van zijn schoonouders in Noordwijk en Noordwijkerhout. Vervolgens kocht hij op 9 maart 1647 een boerderij met erf en bouwland aan de Lage Morsch en nog hooiland in de Brouckpolder, alles in de Ambaghte van Oestgeest.

De koopsom was 7840 gulden en zou in drie termijnen betaald worden, telkens op St. Petri ad Cathedram (22 februari).² De Schepenen van Oegstgeest registreerden de koopakte als volgt: "Ick Anthonij van Dortmund Bailliu ende Schout tot Oestgeest, doe condt ende kennelijck dat voor mijn ende voor Thonis Pieterse van der Houff ende Cornelis Willemse van Egmont schepenen des selven Ambachts, als getuijgen ten desen versocht, gecomen ende verschenen is, Jan Ghijsbertsz van der Voort woonende in desen Ambachte, verclaerende int openbaer achtervolgende seekere beschreven voorwaerden gecoft te hebben jegens de kinderen ende erffgenaemen van Machtelt

Pieters wese³ van zaligen Heijdrick Geeritsz ende noch jegens de wese³ ende erffgenaemen van zaligen Matthijs Jansz voor soo veel sij luijden elcx tot de volgende pertijen gerechticht zijn. Eerst een wooninge als huijs schuijrg barge pootinge ende plantinge uit twee derde paerten inde werff daert huijs ende getimmerte op staet, comende 't resterende derde paert in eigendomme d'erffgenaemen van heer Franchoijs Spieringe ende Ducammerra⁴ Duijst van Voorhout zaliger staende ende gelegen in desen Ambachte aende Lagemorsch, sijnde de twee derde paerten van de huijswerff groot twee hondert ende dertich roeden, doch dese en alle de volgende pertijen bij den hoop sonder maet, ende de maet mitte voet gestooten, belegen hebbend int geheel ten zuijt-oosten aen Adriaen Willemsz. Wittert, ten zuijtwesten d'voors. Spieringx ende Voorhouts' erffgenaemen, ten noortwesten Marija Corsten weduwe van zaligen Jacob Pietersz. van de Velde ende te noort-oosten d'voors. Wittert, ende de naest voorgaende pertijen. Al ende zulcx 't voors. huijs ende verdere getimmerte tegenwoordich getimmert ende gemaect staet gebruijct ende bewoont wert met alle 't geen daer inne ende aen aert ende nagelvast is, haer comparantes toebehorende.

Noch een stuck teelants leggende voor de voors. wooninge groot vier hondert vijffentacht-tich roeden, belegen hebbende ten noord-oosten aen den Heerweg, ten suijt-oosten aen den voorz. Wittert, ten zuijt-westen aen de weduwe van de voors. Van de Velde, met conditie dat den cooper over de twee voors. pertijen sall moeten gedoogen wegen 't landt van Claertgen Dircxdr. gelegen achter de voors. wooninge een uijtwech van waegen paerden ende soo het voorts behoort. Noch sesalff honden teelandts leggende recht achter de voors. wooninge, belegen hebbende ten noord-oosten de wooninge, ten zuijt-oosten de volgend pertije, ten zuijt-westen Willem Dircxz. ende Hugo du Boijs, ende ten noord-westen Claertgen Dircxdr weduwe van jonge Adriaen Jansz. Noch een mergen teelandts leggende aen de noord-westzijde van de croft achter de wooninge, belegen hebbende ten noord-westen voorgaende pertije, ten noord-oosten de wooninge, ten zuijt-oosten de erffgenaemen van Spieringx ende Voorhout ende ten zuijt-westen Willem Dircxz. Noch een mergen teelandts leggende aen de suijt-oostzijde van de croft achter de wooninge, belegen hebbende te noord-oosten ende zuijt-oosten Cornelis Corstiaensz. Hasius, ten zuijd-westen Willem Dircxz. ende Mees Cornelisz. ende ten noord-westen d'erffgenaemen van Spieringx ende Voorhout.

Noch de gerechte helfte van seven honden hoijlandts leggende over Poell aende zuijt-sijde van de Brouckdijck, daarvan de wederhelft 't eigendomme competeert Claertgen Dircxdr voornoemt, belegen hebbende de seven honden int geheel ten noord-oosten Pieter Cornelisz. van Brouckhuijsen met bruijckwaer, en zuijt-oosten 't volgende pertije ende den heer burgermeester Van der Meer, ten suijt-westen den voors. heer burgermeester Van der Meer cum socijs ende ten noord-westen den Brouckdijck.

Eijntelicken noch een gerecht vierde paert in seventhijen honden hoijlandts gelegen aen het laetste voorgaende pertije, waervan de twee vierde paerten competeren Adriaen Stalpardt ende Cornelis de Haes als possessieurs van seeckere vicarije ende het ander vierde paert Claertgen Dircxdr. voornoemt, belegen hebbende de voors. seventhijen honden int geheel ten noord-westen Pieter Cornelisz. van Brouckhuijsen, met bruijckwaer, ende 't voorgaende pertije ten noord-oosten de vrou van Haserswoude, ten suijt-oosten Theuntgen Willemsdr met bruijckwaer, ende ten suijt-westen den heer burgermeester Van der Meer.

Ende bekende hij comparant uijt saecke derselver coope de voors. vercoopers all well ende deuchdelicken schuldich te weesen den somme van sevenduijsent-achthondert ende veertich guldens XI groten 't stuck dewelcke hij comparant *) mitsgaders Ghijsbert Jacobsz van der Voort woonende te Haegh Ambachte ende die mede voor ons schout ende schepenen compareerde ende verclaerden hemselves voor den voorn. cooper ende eerste comparant te stellen penninghborge, ende mede principaële schuldenaer, remichreerende⁵ tot dien einde de beneficien ordinissen excursionis de crachten vandien well onder recht sijnde, belooffden te sullen betaelen mit een gerechte derde paert van dreij⁶ terstont ende dadelick in gereeden gelde, ende all verschenen sijnde op Sinte Petri ad Cathedram laetstleden ende voorts Sinte Petri ad Cathedram twee respectie jaeren XVc achtenveertich ende XVc neegenenveertich, telkens een geench⁷ derde paert in vrijen ende suiijveren gelde sonder eenige cortinge, sonder eenich uijtstel off vertreck.

Hieronder so waeren sij comparanten, verbindende gelijk sij verbinden bij desen, ende eerst den voors. cooper ende eerste comparant speciael de hiervooren bij hem gerechte partijen, ende

voorts den soeven met de voors. sijne borge haere respective persoonen ende verdere goederen, tegenwoordige ende toecomende egeen uijtgesondert, deselve onderwerpende 't bedwange van allen 'sheeren rechten ende rechteren. Des soo belooffde den voors. cooper sijne borge ter saecke deser borchtochte te bevrijden onder gelyck verbant als boven, des tot oirconde hebbe ock bailliu ende schout desen ten verlijde van de comparanten mettet segel ter saecken vant Schoutampt van Oestgeest verordent besegelt ende beneffens de schepenen onder de plijcque ende mede ten registre geteijckent. Op den IXen marti van den jaere XVIc sevenendeveertich."
w.g. Thonis Pietersen van der Hoeff.

In de marge is een aantekening gemaakt inzake de voldoening van de twee termijnen, de tekst is echter voor een deel uitgewist door vocht. Het begin luidt: Van de Voldoeninge deser coopenninge ist gebeuren bijde ... an mij ondergeschrevene ... van Oestgeest ... bij Jan Gijsberts ... anno XVIc neegenenveertich bij mij (w.g. onleesbaar)
Jan Gijsberts' vader, wonende te Haeg Ambacht was dus 'penningborge'.

Uit het bovenstaande kunnen we leren dat er veel onderling relaties bij de koop betrokken waren. Ook wordt uitvoerig de ligging van het goed beschreven. Helaas was het voor mij niet mogelijk gedetailleerde kaarten te raadplegen om de exacte plaatsen vast te stellen. Ook in de Archieven van het Hoogheemraadschap van Rijnland kon ik niet wijzer worden. Mogelijk lag de boerderij aan de Poelwetering die aansluiting had op de Mare en de Trekvaart en zo op de percelen hooiland in de Brouckpolder.

1) GA Leiden, testament d.d. 04-03-1686 voor notaris Van der Laan, inv. nr. 1092-1092b, fol.421

2) ARA, RA Oegstgeest, inv. 18, fol.89 e.v.

Redactionele opmerkingen:

3) bedoeld wordt waarschijnlijk: weduwe

4) bedoeld wordt waarschijnlijk: d'erfgenaemen

5) bedoeld wordt waarschijnlijk: renunchierende

6) bedoeld wordt waarschijnlijk: vandien

7) bedoeld wordt waarschijnlijk: gerechte

Acht miljoen krantenpagina's door Bart Funnekotter

De Koninklijke Bibliotheek wil vier eeuwen kranten gaan digitaliseren en gratis via internet openbaar maken. Dat zijn acht miljoen krantenpagina's. De grote krantenconcerns weten nog niet of ze hieraan willen meewerken.

Den Haag, 8 augustus 2006. 'Het Kaaspakhuis', zo noemen de medewerkers van de Koninklijke Bibliotheek (KB) in Den Haag het gedeelte van het ondergrondse magazijn waar de kranten liggen opgeslagen die van ouderdom uit elkaar vallen. In grote zuurvrije dozen liggen ze opgestapeld op honderden meters stellingkasten, als kazen die liggen te rijpen. 'Het Krantenkerkhof' zou ook een goede naam zijn voor dit deel van de opslag. De Locomotief, De Volkseenheid, De Java-Bode, De Tribune, De Nieuwe Courant - het zijn allemaal titels die reeds lang het leven hebben gelaten. Wie deze oude kranten wil raadplegen moet nu nog uren doorbrengen met het doorbladeren van muffige mappen, maar daar komt verandering in. De bibliotheek krijgt van het door het kabinet opgezette Innovatieplatform 12,5 miljoen euro om een fors deel van haar collectie in te scannen en via het internet openbaar te maken, zodat onderzoekers ze eenvoudig kunnen doorzoeken. Het gaat om een selectie van de kranten die tussen 1618 en 1995 zijn verschenen. Vanaf 2008 moeten de eerste titels online beschikbaar komen. Over vijf jaar moet de klus klaar zijn.

Hans Jansen, directeur Research & Development van de KB, leidt het project. Rond 1 oktober 2006 beginnen de werkzaamheden. 'Helaas kunnen we niet al onze kranten scannen. Daarvoor is er te weinig geld. We hebben zeven kilometer kranten staan, waarvan ongeveer 15 procent kan worden gedigitaliseerd. Dan hebben we het over acht miljoen pagina's, zo'n dertig miljard woorden.'

Op de site van de KB zijn nu al 350.000 pagina's van kranten uit de periode 1910-1945 te doorzoeken, maar het nieuwe project vraagt om een andere aanpak dan die in het verleden, zegt Jansen. 'We moeten nu een beredeneerde selectie gaan maken: welke kranten we wel en welke kranten we niet aan de vergetelheid gaan ontrukken.'

In de afgelopen vier eeuwen zijn in Nederland ongeveer zeventuizend krantentitels verschenen.

Zo'n 270 daarvan waren landelijke dagbladen. Die wil Jansen in ieder geval allemaal digitaliseren. Uit de overige titels, regionaal en koloniaal, wordt een keuze gemaakt. 'Daarbij zullen we het advies inwinnen van wetenschappers die veel van dit soort bronnen gebruik maken. Welke kranten zouden zij het liefst willen doorzoeken?'

De KB blijft de kranten die zijn ingescand ook fysiek bewaren, zegt Jansen. 'Maar feit is dat met het verstrijken van de tijd steeds meer papier tot stof zal vergaan. Daarom is dit zo'n belangrijke operatie.'

De grootste uitdaging van het project is niet het verzamelen en scannen van al die titels, ook al is dat een monnikenwerk. Jansen: 'Het is belangrijk dat de gedigitaliseerde tekst goed doorzoekbaar is. Als je een zoekterm invult, moet die relevante resultaten opleveren. Dat betekent dat aan sommige delen van de krant, zoals artikelen op de voorpagina en koppen, meer waarde moet worden toegekend dan aan andere delen. Maar wat doe je met de oude kranten waarin helemaal geen koppen boven de stukken staan?'

Het krantenscanproject van de KB is het grootste ter wereld, dus zal in Nederland gedeeltelijk het wiel moeten worden uitgevonden. 'We kunnen natuurlijk de software gebruiken die Google gebruikt bij het inscannen van de boeken voor Google Library, maar een krant is toch wat anders dan een boek. Aan de universiteiten van Tilburg en Nijmegen wordt nu gewerkt aan de ontwikkeling van text mining software die wij misschien gaan gebruiken.'

Grote Nederlandse krantenconcerns als De Telegraaf en PCM, eigenaar van onder andere NRC Handelsbladen de Volkskrant hebben het voornemen van de KB niet met onverdeeld enthousiasme begroet. De Telegraaf heeft haar oude jaargangen zelf al ingescand en wil daar geld mee verdienen. Ton Boerma, directeur van Uitgeversmaatschappij De Telegraaf vindt het 'natuurlijk een geweldig idee' van de KB. 'Maar laat ze maar even met de oude, niet meer bestaande titels beginnen. Dan kunnen we rustig om de tafel gaan zitten om te praten over wie wat gaat doen met kranten die nog verschijnen.'

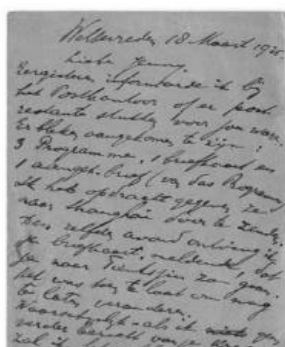
Ook PCM beraadt zich nog op een standpunt, zegt een woordvoerder. 'In het verleden hebben we altijd met de KB meegewerkt, maar nu het gaat om al onze oude jaargangen, moeten we nog eens goed nadenken of we die niet zelf commercieel willen exploiteren.' Bekijk eens de reeds gescande kranten op kranten.kb.nl.

Brief uit Nederlands-Indië door P. Uitenbogaart

Bij een bezoek aan een verzamelbeurs vond ik in een der bakken bijgaande briefkaart uit Nederlands-Indië, afgestempeld te Weltevreden 18-3-'25 en te Tientsjin 3-4-'25. Hierbij viel mij het adres op. De kaart is post restante verzonden aan madame T. Bannet, van beroep artieste. Ik vraag mij af: wie was de genoemde persoon, die kennelijk de roepnaam Jenny droeg? Wat moest die zoeken in Tientsjin? In 1925 lijkt mij dit geen stad voor een artieste. De kaart is verstuurd uit Weltevreden. Volgens de beschrijving op de kaart zou het gaan over het overmaken van geld. Wie weet meer over deze mevrouw? Graag een briefje of e-mail naar de redactie. Bij voorbaat dank.

Madame T. Bannet
artieste
Post Restante
Tientsjin (China)

Weltevreden, 18 Maart 1925

Liebe Jenny

Eergisteren informeerde ik bij het Postkantoor of er post restante stukken voor jou waren. Er bleken aange-komen te zijn: 3 Programme, 1 briefkaart en 1 aange[teken-de] brief (van das Programm). Ik heb opdracht gegeven ze naar Shanghai door te zenden.

Den zelfden avond ontving ik je briefkaart, meldende dat je naar Tientsjin zou gaan. Het was toen te laat om nog te laten veranderen. Waarschijnlijk, als ik geen verder bericht van je krijg, zal ik het geld over april maar laten overmaken naar de banque belge te Shanghai. Want in Tientsjin hebben de banken hier geen correspondent.

Hartelijke groeten
van Adolf

Toegevoeging door de redactie:

Uit Van der Aa's Aardrijkskundig Woordenboek komt de indruk naar voren dat Weltevreden (bij Batavia) een villawijk was voor het grootste deel bewoond door hoge militairen en bestuursleden waaronder de gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië. Langs een centraal plein stonden ook kazernes en de Hollandsche Schouwburg waar van tijd tot tijd Europese toneelgezelschappen optraden. Er werden wekelijks concerten gegeven.

Tientsjin (thans Tien-tsin / Tianjin) is een havenstad van drie miljoen inwoners aan de rivier Hai He, 150 km ten zuiden van Peking en betekent 'hemels doorwaadbare plaats', het Chinese equivalent dus van de Amers-voorde!

Waarom ging Jenny naar Tianjin? Dat moge misschien blijken uit het volgende. Op 6 februari 1902 sloten België en het op sterven na dode Chinese keizerrijk een overeenkomst tot eeuwigdurende concessie van een terrein in Tien-tsin aan België (te vergelijken met de verpachting van Hongkong door China aan het Verenigd Koninkrijk). De eeuwigheid was een kort leven beschoren: op 31 augustus 1929 sloot België met de Chinese republiek een nieuw akkoord, waarin afstand werd gedaan van deze concessie. De teruggave gebeurde op 18 februari 1931. Jenny reisde dus waarschijnlijk in 1925 naar Tien-tsin om aldaar op te treden voor de Belgische gemeenschap. Via internet is te achterhalen dat een joodse familie Bannet, waaronder muzikanten, zwaar hebben geleden onder de vervolgingen tijdens WO 2. Zowaar werd daar een stamboompje van een familie Bannet gevonden. Genlias vermeldt zelfs het huwelijk van Jeanette Bannet (geb. Schiedam) die op 18-04-1921 te Teteringen trouwde met Alfred Juda Vega geboren te Nijmegen. Is dit de gezochte Jenny uit de briefkaart?

60-jarig jubileum afdeling Amsterdam en Omstreken

De afdeling Amsterdam en omstreken bestaat in februari 2008 zestig jaar en wil dit vieren met o.a. een genealogische markt. In het kader van deze markt wordt een project gestart met als motto **Familienaam = Beroepsnaam**. De gedachte is om van families, die een beroep als achternaam voeren, hun genealogieën, parentelen, kwartierstaten, stamreeksen, afstammingsreeksen, enz. te verzamelen en deze op een ludieke wijze te presenteren en tevens op CD uit te brengen. U bent misschien drager van een dergelijke achternaam of u heeft wellicht tussen uw gegevens een fragment met zo'n achternaam. De afdeling Amsterdam e.o. vraagt u om uw bijdrage. Deze mag zo groot of zo klein zijn als u zelf wilt, wel gaarne minimaal drie generaties en bij voorkeur als MS-Word bestand, maar alles in welke vorm dan ook is welkom. Het motto van deze cd-rom moet in de inzending wel duidelijk naar voren komen. Met de inzenders zullen wij in overleg treden indien daar aanleiding toe is.

Aan inzenders zal de CD met 50% korting beschikbaar gesteld worden. Bij voldoende belangstelling zal overwogen worden om het geheel bij voorintekening als boek uit te brengen. Uw inzendingen gaarne voor juli 2007 sturen naar: mevr. M. Vulsma-Kap-pers, e-mail secretaris@amsterdameo.ngv.nl of Sarphatipark 94II, 1073 EB Amsterdam.

Graven in de Oude Kerk van Soest door Ton Hartman

Onderlaatst verscheen in het blad van de Historische Vereniging Soest genaamd 'Van Zoys tot Soest' een artikel onder deze titel. Enkele genealogen zijn met medewerking van de koster de kerkvloer aan het naspeuren geweest op zoek naar grafstenen. Het was algemeen bekend dat er zichtbaar in de kerk grafzerken met inscriptie aanwezig waren, maar in de plaatselijke literatuur waren er nooit meer dan vijf of zes beschreven. De onderzoekers hebben de vloer goed geboend -

nat zijn sommige inscripties beter zichtbaar - en het resultaat mag indrukwekkend genoemd worden. In totaal zijn er 52 grafstenen gevonden met een inscriptie. Nu staan er op verschillende grafzerken niet meer dan enkele initialen zodat we daar verder weinig naspeuringen meer naar kunnen doen. De eerder beschreven stenen zijn daarentegen redelijk uitgebreid voorzien van tekst. Deze behoren toe aan de hoge plaatselijke notabelen als de dominee en zijn echtgenote, de molenaar, de boomkweker, de bezitter van de buitenplaats die een groot weldoener van de kerkgemeenschap blijkt te zijn geweest. En tot slot is er ook nog een zerk van een 'landman'. Deze laatste is waarschijnlijk niet in de beschrijvingen opgenomen vanwege zijn notabel zijn, maar omdat zijn grafsteen wordt opgesierd door een markant grafschrift

GEURT HILHORST

**'het kan de mensch geen kwaad
of hij int graf verrot
als maer zijn ziele leeft
en vindt genae bij God**

Waarschijnlijk zullen noch hij, noch zijn nabestaanden het gedicht zelf hebben geschreven; het zou echter mooi zijn als mijn voorouders zulke literaire gaven wel hadden bezeten. Mogelijk is deze grafsteen aan een tweede leven begonnen, want het gedichtje wijkt qua lettertype sterk af van dat van de naam van de eigenaar. Vermoedelijk kon de steen door de naam van Geurt Hilhorst boven te plaatsen weer eeuwen dienst doen. Misschien weet een van de lezers wie deze niet zo fijngevoelige regels op zijn of haar naam heeft staan? De poëet moet wel geleefd hebben voor 1745 want dat is het sterfjaar van Geurt Hilhorst.

De niet eerder beschreven stenen behoren volgens de daarop staande namen ook toe aan de dorpselite. Het betreft verschillende landmannen - de toenmalige benaming van boeren - die vermoedelijk deel uitgemaakt hebben van het dorpsbestuur en natuurlijk ook de herbergier, koster, bakker, timmerman en mogelijk ook de schoolmeester. Opvallend is de vondst van grafstenen toebehorende aan rooms-katholieke families aangezien de Oude Kerk van Soest sinds de beeldenstorm van 1580 in gebruik is bij de hervormde gemeente. We kunnen bijna letterlijk van beeldenstorm spreken: het toenmalige kerkbestuur heeft uit voorzorg enkele beelden in de toren verstopt die tijdens de restauratie in 1905 weer werden teruggevonden. Een van deze beelden is tentoongesteld in Museum Flehite in Amersfoort. Wel is toen het kerkgebouw voor de protestantse bevolking bestemd, de reformatie in Soest is verder weinig succesvol geweest. In het dorpsbestuur bleven de katholieken zitting houden en voor het onderhoud van de kerk waren de begrafenisgelden onmisbaar, ook al waren deze van 'paapse' inwoners.

Van verschillende stenen hebben we foto's gemaakt, maar bij sommige was in eerste instantie de belichting niet helemaal goed. Maar de zegswijze van de oud-voetballer Johan Cruyff luidt; 'elk nadeel heeft zijn voordeel' gaat ook hier weer op. Bij de tweede keer viel mijn oog namelijk op een grafsteen die we de eerste keer over het hoofd hadden gezien.

Het betrof de grafzerk van Cornelis Guertsen de Cruyft. Zoals u kunt zien is deze gedateerd op 1658. Dit betekent zeker niet dat dit het sterfjaar van Cornelis is. Van andere stenen en uit de literatuur is bekend dat de stenen bij leven werden gekocht. Bij de andere stenen die van een jaartal zijn voorzien bemerken we dat er in de periode rond 1660 vele stenen een koper hebben

gevonden. Cornelis Guertsen de Cruyft behoort volgens ons niet tot de bekende Soester families. Er is in de archieven nog bitter weinig gevonden van deze persoon. Gérard Derks is degene die veel van de archieven die betrekking hebben op Soest door-gesnuffeld heeft en die een twee-tal vermeldingen van Cornelis gevonden heeft.

De eerste luidt:

Cornelis Goortsz, jegenwoordich casteleijn op den huijse van de Heere Guilliaum Bartolotti, staande bij de Hoghe Birckt.

In deze vermelding uit de dorpsgerichten staat verder vermeld dat Cornelis geld uitleent aan een andere inwoner van Soest die als onderpand zijn hofstede aanbiedt. Het is voor de lener en zijn familie niet te hopen dat de lening is aangegaan voor niet betaalde consumpties in de tapperij. Zijn huisbaas Guilliaum Bartolotti was niet onbemiddeld. In het onlangs verschenen boek *De 250 rijksten van de gouden eeuw* neemt deze Bartolotti de vijfde plaats in.

Wanneer en onder welke omstandigheden zal Cornelis de Cruyft in Soest verzeild geraakt zijn? Hij is in ieder geval niet naar dit dorp gekomen omdat hij aan lager wal geraakt zou zijn. De grafsteen is royaal geletterd en voorzien van een wapenschild. In de Oude Kerk is het de enige steen met een zichtbaar wapenschild. Verder zijn er alleen enkele grafstenen met een cartouche afbeelding. Er zijn twee mogelijkheden die aannemelijk zijn. De eerste is dat Cornelis in het gevolg van Bartolotti is meegekomen en zich hier gevestigd heeft. Bartolotti kocht voor of in het jaar 1651 een groot stuk grond en heeft daar een buitenplaats genaamd 'Heuvel en Daal' laten verrijzen. Om snel ingeburgerd te raken heeft Cornelis daarom maar een grafsteen gekocht. De andere mogelijkheid is dat hij vanuit een Amersfoortse brouwerij geplaatst is in Soest. De Soesternaren waren in die tijden gedwongen om het Amersfoortse bier te drinken, niet dat die qua smaak daar bezwaar tegen hadden, het bier stond bekend om zijn kwaliteit. Er waren verschillende brouwerijen in Amersfoort die allemaal hun eigen bier aan de man probeerden te brengen. Sommige pachtten zelfs in de buurplaatsen herbergen en plaatsten daar hun zetbaas op. (Voor meer informatie; zeven eeuwen Amersfoort, Herre Halbertsma, 1959).

De tweede vermelding die Gérard Derks gevonden heeft, is van 13 augustus 1661 en is afkomstig uit het notarieel archief van Archief Eemland en luidt: Cornelis Goortsz de Cruijff, wonende in de Hooge Birckt onder den gerechte van Soest.

In de akte is sprake van zijn overleden huijsfrouwe Aeltgen Petersdr en het eenige onmondige soontgen. De kans is dus vrij groot dat voor de vrouw van Cornelis het graf al gauw na de aankoopdatum in gebruik is genomen. Volgens de vernoemingsregels zal het onmondige zoontje waarschijnlijk Guert geheten hebben.

Bij mij ontbreekt elke heraldische kennis zodat ik me niet zal wagen aan een beschrijving van het wapenschild. Wie kan ons meer vertellen over Cornelis Guertsen de Cruyft of over het wapenschild van zijn grafsteen? Uw reactie zien we graag tegemoet bij de redactie of bij Tonhartman01@cs.com

De Sint Andriespoort - in oude archiefstukken meestal Triesjespoort of Trysgenspoorte genoemd - werd tussen 1380 en 1450 gebouwd en stond aan het begin van de Sint-Andriesstraat. De naam verwees naar de Sint-Andreaskapel bij het Lazarushuis, die via een landweggetje vanuit deze poort bereikbaar was. De poort werd tussen 1837 en 1844 gesloopt (naar een ets van H. Spilman).

Uit de Werkgroep Notariële Aktes door Anje G. Bousema-Valkema
Gesleep met een ijzeren ketting
Notaris Johan van Ingen AT 002a003, folio 258v.

Op 13 juni 1632 compareren voor notaris Van Ingen: Peter Henricxzn, schoenmaker, Aert Goyerszn, smith en Thyman Claeszn, smithsgesel, alle borgers en inwoners alhier, en verklaarden bij ware woorden in plaats van bij eede ter requisitie van Warnaert Lubbertzn, smith en Thonis Warnaertzn, zijn zoon mede smith, waarachtig en hun comparanten wel indachtig te zijn dat op Laurentius-avond, geweest zijnde 10 augustus 1631 O.S., Thonis Warnaertzn en desselfs huysvrouw, mitsgaders Jordan Warnaertzn met zekere ijzere ketten daermede men een schip op een hellinge wijnden kan, van dese stadt naer Hoorn gevaren zijn ter kennisse 't welck sij comparanten naer 't schip hebben syen slepen, en dat sij comparanten verstaen hebben dat van Hoorn 'tselve ketten voorts eenige dagen daernaer tot Amsterdam is gebrocht. Ende diensvolgens hebben de voorn. Warner Lubbertszn en Thonis Warnerszn gemachtigt Gerrit Gerritszn wonende after de oude Lombert tot Amsterdam om uit haerluyder comparanten name 't voors. ijsere ketten te lichten van de geenen daer't selve is berustende aende Nyeuwe brugh tot Amsterdam. Daerover (ist noot) te procederen en alles te doen hetgeen de zaak vereisen zal. Getuigen: Cornelis van Ingen, mede-notaris en Frederick Janzn van den Ham.

Een erfenis uit Gouda
Idem, folio 259

Op 19 juni 1632 compareert voor de notaris Jan Dircxzn, borger en inwoner van Amersfoort en machtigt bij dezen Geertruijt Petersdr, zijne huysfrouwe om mede uit sijns comparantes naam te vorderen so-danige erffnisse als zaliger Adriana Aerts zijn comparants voorn. huysfrou's moeije in haer leven huysfrouw van Dr. Martinus Blonck tot Goude, naegelaten en op deselve sijne comparants huysfrouw mede geërft heeft, penningen te ontvangen, quitantie te passeren tot schiftinge, scheidinge en deijlinge,

mitsgaders uitkoop der goederen tot deselve nalatenschap behoorende te procederen, daerover te accorderen en transfigeren, boedelcedulle en cautie voor de lijftocht te eijshen, een ofte meer ten sijne voors. alsmede ad lites (ist noot) te mogen substineren. En verder alles anders te doen 't geen hij comparant selfs puteren sijnde soude comen off mogen doen. Belovende hij comparant van weerde te houden en doen houden all 't geen bij de voorn. sijne geconstitueerde en desselfs gesubstitueerde volgens dese gedaan zal worden, onder verbant als naar rechte, versoekende hiervan acte, welke is dese. Getuigen Cornelis van Ingen, mede-notaris en Frederick Janzn van Ham.

Veluwese vlucht voor de vijand
Idem, folio 268-268v.

Op 12 october 1632 verklaart Rutger Evertszn, weesmeester deser stadt bij ware woorden in plaats van bij eede ter requisitie van Seger Hillebrantzn hem waarachtig te zijn dat hij getuige in de zomer anno 1629 omtrent een maant voor de viant op de Veluwe quam, gereden is van Amersfoort op Arnhem en van Arnhem op Doesborch. Dat tusschen Arnhem en Doesborch hem getuige verscheyden huys- luyden ontmoet sijn die met haerluyder huysraet - op wagens en karren geladen - naar Arnhem vluchten. Hij getuige henluyden reden van vluchten vraechde, dewelcke antwoorden dat de spracke ginck dat de viant op de Veluwe soude comen. Dat hij wederom tot Amersfoort commende 't geen voors. [staet] gehoord en gesien te hebben, verhaelt heeft in sijne gebuyrte, alwaer Hillebrant Segerzn, nu en alsdoen sijne soon woonachtig was. Hij wil dit in-dien verzocht met de eed affirmeren. Getuigen Adriaen Martenszn en Henrick Peelen.

Zal men op Middachten de vijand de kost moeten verschaffen?
Idem, folio 268v-269

Op 14 october 1632 verklaart Claes Janzn Taets, voerman, borger alhier, oud omtrent 49 jaren, bij ware woorden in plaats van bij eede ter requisitie van Seger Hillebrantszn waarachtig hem nog wel indachtig te zijn, dat de woensdags in de Pinksterweek 1629 hij met sijn wagen heeft gevoert, Rutger Evertszn, lakencoper nu ter tijt weesmeester deser stadt, Mechtelt Geraerdts Verhaeren dochter, Geertruyt Verhaer, huysvrouw van de Advocaat Gronsfelt, Bartraet Verhaer, weduwe van Robbert de Swart en anderen, van Amersfoort op Arnhem en Doesborch, in seeckere dorp genaamt Velp in de harbarge aldaer henluyden geseyt worde, datter de spracke gingh datter all twaelff over gecommen waren. Dat oock geseyt worde dat eenige van de voors. twaelff van de viant aen 't huys te Middachten geweest waren en geseyt hadden dat se over een weeck vijff off ses voor vijff of seshondert man cost schaffen soudent. Dat alsulcx de weerdt tot Velp 's nachts tevoren als hij getuige met sijn voorn. vracht des 'smiddags aldaer quamen) sijn goet all naer Arnhem hadde gevluht, soo sij seyden. Dat mede hem getuyge en sijn hebbende vracht-personen verscheyden karren en wagens met goet geladen tussen Arnhem en Doesborch int gemoet gecommen sijn, dewelcke naar Arnhem vluchten, seggende dat de sprake daer ginck dat de viant op de Veluwe comen soude en datter alrede enige ingecommen waren. Dat hij getuige wederom binnen Amersfoort commende 'tselve verhaelt heeft. Hij wil dit indien versocht met de eed affirmeren. Waarvan Seger Hillebrantszn versocht acte, is dese. Getuigen Frederick Janzn van Ham en Henrick Aertszn van Os.

De reizigers kregen ook een waarschuwing van een oud-Amersfoorter
Idem, folio 269v-270

Op 14 october 1632 verklaren Bartraet Verhaer, weduwe van Robbert de Swart, en

Mechtelt Geraerdt Verharen dochter, oud omtrent 32 jaren, inwoonsters alhier bij ware woorden in plaats van bij eede ter requisitie van Seger Hillebrantszn hun nog wel indachtig te zijn dat zij neffens Geertruyt Verhaer huysvrouw van Advocaat Gronsfelt, haerluyder zuster en moeye respectivelijk, Rutger Evertzn, nu weesmeester alhier en anderen met de wagen en paarden van Claes Janzn Taets, die daervan selfs voerman was, gereden zijn op woensdag in de Pinksterweek van 1629 van Amersfoort op Arnhem en Doesborch henluyden gemoeten vele wagens en karren met goet geladen. Dat de personen die daer mede vluchten naar Arnhem seyden de oorsacke vant vluchten te sijn datter sprake was dat de viant op de Veluwe comen soude en alrede eenige op de Veluwe gecommen waren. Dat ook een borgerszoon van Amersfoort tot Arnhem der tijt woonachtig hun getuigen buiten Arnhem is commen nalopen, henluyden waarschuwende dat sij niet verder soudent rijden, vermits daar soo een vlucht was voor de viant. Dat sij getuigen tot Velp ook verstonden de luyden aldaar veel haerluyder goet all te hebben gevluht, gelijk ook tot Doetecom - daar sij des avonds nog quamen - ook verstonden aldaar groote vreesse voor de compste van de viant te weesen. Dat sij getuigen - binnen Amersfoort wederom gecommen sijnde - 't selve binnen Amersfoort wel verhaalt hebben. Zij willen dit te allen tijde met de eed affirmeren, waarvan Seger Hillebrants verzocht acte, is dese. Getuigen Henrick Aerts van Os en Frederick Janzn van Ham.

Oudtschilt en schellinggelden te Bunschoten
Idem, folio 280v-281

Op 26 november 1632 verklaart Claes Janszn van Bunschoten, inwoonder alhier, oud omtrent 55 jaar bij ware woorden in plaats van bij eede ter requisitie van Sr. Francois van Muylwijck, dat hij comparant den tijt van twee jaren anno 1622 en 1623 in de naam van Wijnant van Panhuysen, dier tijt Scholt van Bunschoten, de collecte gehad heeft van de oudtschilt en de schellinggelden mette verhoginge op de landen onder de Gerechte van Bunschoten gelegen, en dat naar pertinente verstaen en doorsouckinge van den blaffert [d.i. een register met officiële opgave en cijfers] - onder hem comparant berustende, ten versoecke alsboven onlangs gedaen - hij comparant bevonden hadde dat op geene parchelen abuis van quade calculatie off opmaeking en is, nopende de somme als ten regarde van de landen van de voors. Muylwijck staende is, daerbij d'extendeerde of uitgetogen somme hoger bedraecht dan d'out schilde uit maken connen. Hij wil dit indien verzocht met de eed affirmeren. Waarvan de voorn. Muylwijck verzocht acte is dese. Getuigen: Dyrck van Westrhenen en Cornelis van Ingen, mede notaris.

Een erfenis uit Gouda van een in Oost-Indië gestorven neef
Idem, folio 282

Op 7 januari 1633 machtigt de manhafte Nicolaes de Goyer, rhitmeester, Elisabeth de Goyer, zijn zuster wonende te Utrecht, om uit zijn naam te vorderen met vriendschap of justitie, ist noot, alsulke erfenisse en be-sterfenisse als hem comparant en zijn voorn. zuster aenbestorvan is door doode van de soon van zaliger Dirck de Goyer, haerluyder broeder, overliden te Goude en welke soon gestorven is in Oost-Indien, penningen te ontvangen, quitantie passeren, acoorderen en verder alles anders te doen hetgeen nodig wesen zal, mits zij daarvan rekening en bewijs overlegt. Gedaan ter woonplaatse van Jan Bloeylandt van Aernhem. Getuigen Jan Thijsenzn en Willem Janszn Cruyff.

Uit de Werkgroep Transportaktes door Anton van Nostrum
Burgemeester Cornelis Volckensz

Elders in dit blad kunt u lezen over het dagboek van Cornelis Volckenszoon die - onder andere in 1555 - burgemeester van Amersfoort was. Uit de archieven komt hij naar voren

als een invloedrijk man met vele functies: stadsonvanger, schepen, raad, raad van de vijf, substituut van de schout, gasthuismeester, weesmeester en kerkmeester. Daarnaast werd hij drie keer tot het burgemeestersambt uitverkoren. Een echte zestiende eeuwse regent dus in hart en nieren.

Hij was getrouwd met Geertruyt Jacobsdr van Zijl, maar uit zijn testament blijkt dat hij geen kinderen had. Hij bezat uitgebreide goederen in Bunschoten waar zijn broer Meindert schout was. Hieronder volgen enkele aktes waarin hij als comparant optreedt. Het nichtje Ermgert uit de tweede akte is waarschijnlijk identiek met 'mijn meecht Ermgart' in genoemd dagboek.

Stadsgerecht Amersfoort, inv. nr. 436-04, folio 362 recto, dd: 13-11-1561

Ghijsbert Botter Ghijsbertszoon ende Cornelia Peters dochter zijn echte huysvrouw. Ende hebben beleeden schuldich te weesen Cornelis Volckenszoon gasthuismeester van Sinte-Petersgasthuys binnen Amersfoort tot behoef desselfs gasthuys een erfelicke losrente van achtalve karolusgulden tstück tot twintich stuvers hollants des jaers, vuyt die huysinge, hoff ende hoffstede staende op Havick daer aen die eene Albert Lumanszoon ende aen dander zijde Gerytgen, Geryt Germanszoon weduwe, naestgelegen zijn, te betaelen op Sinte-Gallendach, te lossen met 150 keysersgulden payment.

Stadsgerecht Amersfoort, inv. nr. 436-04, folio 365 recto dd: 10-12-1561

Cornelis Volckenszoon ende Geertruyt, Jacob van Zijls dochter, zijn echte huysvrouw. Ende hebben getransporteert ende overgegeven als recht ende oirdel wijsden Ermgert, Henrick Quyn ten dochter, geprocreeert bij Cornelia, Jacob van Zijls dochter, haerluyder nichte een erfelicke losrente van vijff philippusgulden tsjaers losrenten den penninck twintich die Henrick Eliszoon ende Geertruyt zijn wijff in den jaere XVc negenentwintich des donredaichs nae Sinte Ambrosius dach beleeden hebben Jacob van Zijell nae inhoudt des brieffs daarvan zijnde. Ende dit transport hebben die voornoemde comparanten gedaen voor alsulcken inboel ende huysraet mit tgeen daer aen cleeft als Jacob van Zijll, bestevader van de voornoemde Ermgert bij sijn testament, gemaict voor Joannes Joannis notaris tUtrecht in date XVc LVI [1556] den Xen septembris, gemaict ende gelegateert heeft ende zij comparanten van de voornoemde Ermgert ontfangen hebben zonder argelist.

Actum den Xen decembris XVc LXI, present Vincent van der Houve scholt, Botter en Egmont burgemeesters, Wijckersloot, schepen ende mij L. Botter secretaris.

Vertaling:

Cornelis Volckenszoon en zijn vrouw Geertruyt, dochter van Jacob van Zijl. Zij hebben getransporteerd aan hun nicht Ermgert, dochter van Henrick Quyn ten, verwekt bij Cornelia, ook een dochter van Jacob van Zijl, een erfelijke losrente van vijf philippusgulden per jaar, de penning twintig, die - volgens inhoud van de akte die daarvan gemaakt is - Henrick Eliszoon en zijn vrouw Geertruyt in 1529 op donderdags na Sint Ambrosius [do 8 april] toegekend hebben aan Jacob van Zijel.

Dit transport hebben genoemde comparanten gedaan voor de inboedel en huisraad met toebehoren, die Jacob van Zijl grootvader van genoemde Ermgert per testament - opgemaakt door Joannes Joannis notaris te Utrecht op den 10 september 1556 - gelegateerd heeft en die de comparanten van genoemde Ermgert overgenomen hebben. Actum de 10 december 1561, present Vincent van der Houve scholt, [Ghijsbrecht] Botter en [Adriaen van] Egmont burgemeesters, [Roloff Janszoon van] Wijckersloot, schepen en ik Lodewijck Botter secretaris

Titelblad van 'Somnium Nicolai Edani' in 1565 in Amersfoort uitgegeven door Jacob Buys en Adriaen Janssen en in 1993 vertaald door A.J. Brongers e.a.

Rector van de Latijnse School

Eveneens blijkt uit genoemd dagboek dat in 1555 Nicolaes van Ede (Nicolaus Edani) uit Düsseldorf aangesteld wordt als rector van de Latijnse School voor de duur van zes jaar voor 100 philippusgulden per jaar en een onkosten vergoeding van 18 gulden om de Rijn af te zakken. Als welkomsgeschenk ontvangt hij van de stad Amersfoort een eenjarige zwarte stier ter waarde van 47 karolusgulden. Eigenlijk heette hij Niclaes van Scharrenburg en was oorspronkelijk afkomstig uit Lunteren. Hij was behalve leraar ook dichter en schrijver. Zijn antiquarische boek 'Somnium Nicolai Edani' (Dromen van Nicolaas van Ede) uit 1565 is door A.J. Brongers en C.A. van Veen-Noordegraaf uit het Latijn vertaald en handelt over de carrière van zijn voorganger Johannes Novesius (Joh. Krumm), die in het dagboek opzij geschoven wordt vanwege 'clachten vant soebere ende slappe regiment in der schoelen' en omdat hij 'nyet wel en sach'. Een slechtiende leraar is voor baldadig ingestelde jeugd natuurlijk om van te dromen.

In 1562 koopt Nicolaas een huis, hof en hofstede in de Breestraat (zie hieronder). In 1568 wordt hij aangesteld als rector van de Latijnse School in Harderwijk, maar in 1569 koopt hij nog een huis aan De Hof. Hij overlijdt in Harderwijk begin 1571. Een uitgebreide beschrijving van zijn loopbaan is te vinden in de genealogie 'Drie eeuwen Van Scherrenburg /Scharrenburg' door J.W. van Scherrenburg, Bennekom 1980 en is aanwezig in het archief van Veluwese Geslachten in Barneveld.

Stadsgerecht Amersfoort, inv. nr. 436-04, folio 385 verso, dd: 05-06-1562

Jan Jacobszoon koekebacker van Amstelredam ende Lobberich zijn echte huysvrouw. Ende hebben getransporteert ende overgegeven als recht ende oirdel wijsden meyster Niclaes van Scharrenburch, rector tAmersfoort ende Geertruyt zijn huysvrouw, die alinge huysinge, hoff ende hoffstede duergaende, streckende van de Breestraet tot aen die Achterstraet toe, daeraen die zuytzijde Dirck Brant ende aen die noortzijde Peter van Westrenen Meynszoon naestgelegen zijn. Ende hiervan vertegen die voornoemde Jan Jacobzoon ende Lobberich zijn huysvrouw voors. ten behouwe van meyster Niclaes ende Geertruyt zijn voorgenoemde huysvrouw ende van allen oude brieven daervan roerende. Ende die voorscreven Jan Jacobszoon ende Lobberich zijn huysvrouw beloefden voor hoer ende hoeren erven meyster Niclaes ende zijne huysvrouw voors. die voornoemde huysinge, hoff ende hoffstede duergaens te vrijen ende waeren ende alle voorcommer daervan aff te doen als erfcoop recht is, stellende ten waerbuge alle huerluyder goederen die sij nu ter tijt hebben off naemaels vercrijgen moegen sonder argelist ende behouden een ygelicken anders zijns rechts. Actum den 5en juny 1562 present Verhouff scholt, Hessel van Duverden ende Jan van Rijn schepenen.

Stadsgerecht Amersfoort, inv. nr. 436-04, folio 386 recto, dd: 05-06-1562

Meyster Nyclaes van Scharrenburch ende Geertruydt zijn echte huysvrouw. Ende hebben beleden als recht ende oirdel wijsden schuldich te wesen Evert, Jan Jacobszoon, achtenhalven karolusgulden te weten twintich hollandsche stuvers voor den gulden gerekent jaerlicx erfelicke losrente vuyt die alinge huysinge ende duergaende hoffstede zoe die gelegen is aen de

Breestraet, daeraen die noortzijde Peter van Westrenen Meynszoon ende zuytwert Dirck Brant Janszoon naestgelegen zijn ende voort generaelick vuyt alle alsulck goet sij hebben off verkrijgen moegen int gerecht van Amersfoort, te betalen die voornoemde renthen jaerlicx opten meydach daer d'eerste termijn off verschijnen zall mey anno vijftienhondert dryeentzestich ende voorts continuelicken totter offlossinge vandien toe. Behouden dat mr. Nyclaes ende zijnen erven dese renthen zullen moegen vrijen, lossen ende offcoipen mit eens dsomme van anderhalff hondert karolusgulden payment alsboven mitte verschenen ende onbetaelde renthen ende dat tot een off tweder somme zoet mr. Nyclaes ofte zijnen erven gelieven zal. Onder conditien waert zaecke dat Evert voors. storff zonder echte gebuete achter te laten, zullen die voornoemde renthen comen ende erven op zijn moeder Lobberich Everts ofte haeren rechten erven. Actum et presentia ut supra.

Dese voors. rentbrieff heeft offgelost Jan van Westrenen aen handen van Lobberich, Evert Aertszoon dochter mit consent van Evert Janssen haer zoen die bevel gedaen hebben de losse hyer aen te teyckenen ende den brieff te casseren opten 4en july '64 in kennisse van mij L. Botter

Een houten vrede?

Stadsgerecht Amersfoort, inv. nr. 436-04 folio 388 verso, dd: 26-04-1564

Henrick Meusz ende Marritgen zijn echte huysvrouw. Ende hebben getransporteert als recht ende oirdel wijsden Peter Harmanszoon de Ruych ende Jannitgen, Jan Willemszoon dochter, zijn echte huysvrouw, den eygendom van den huysinge, hof ende hoffstede gelegen opte Camp, zoe die tegenwoordich bewoont ende gebruyct worden bij Cors van Zalingen ende Laurens Henricxzoon, daerop die eene Rijck Dirckszoon in de Veluv ende opte andere zijde Henrick Meuszoon selfs mit zijn huysinge ende hoven naestgeleegen zijn, mitsgaders die leege hoffstede geleegeen after deselve huysinge van Peter voornoemt ende Henrick Meuszoon, streckende van de houten vrede tusschen de huysinge ende erve van Peter ende Henrick voornoemt, geleegeen tot achter aen Sint-Jansstraet, daer Henrick ende Peter voornoemt elcx nae de groote van haer erven van sullen genyeten, mit conditie dat Henrick Meusszoon oft zijn erfgenamen zullen onderhouden de vrede tusschen beyden geleegeen ter plaetse daer die nu geleegeen is zonder argelist. Ende behouden een yegelyck anders zijns rechts. Actum den 26en aprilis '64, present Vincent van der Houve scholt, Wouter van Blocklandt, Henrick Pot, Pijl ende ouden schepenen jegenwoordich, mij present L. Botter secretaris.

Vertaling:

Henrick Meusz en zijn vrouw Marritgen transportereren aan Peter Harmansz de Ruych en zijn vrouw Jannitgen, Jan Willemsz dochter, de eigendom van het huis, hof en hofstede dat gelegen is op de Camp en dat tegenwoordig bewoond en gebruikt wordt door Cors van Zalingen en Laurens Henricxzoon. Aan de ene zijde ligt Rijck Dirckszoon in de Veluv en aan de andere zijde Henrick Meuszoon zelf met zijn huis en hof, alsmede een vervallen hofstede die achter dat huis van genoemde Peter en Henrick Meuszoon ligt. Het huis, hof en hofstede strekt zich uit van de houten afscheiding die staat tussen het huis en erf van genoemde Peter en Henrick tot achter aan Sint-Jansstraat toe, waarvan genoemde Henrick en Peter de inkomsten daaruit zullen verdelen volgens de grootte van hun erven, met de voorwaarde dat Henrick Meusszoon of zijn erfgenamen de afscheiding zullen onderhouden die tussen beiden gelegen is op de plaats waar het nu staat. Actum 26 april 1564, present Vincent van der Houve scholt, Wouter van Blocklandt, Henrick Pot, Pijl en de oude schepenen tegenwoordig; mij present L. Botter secretaris.

Voorankondiging van een uniek boek door Anton van Nostrum

Bij afwezigheid van de schout. Dagboek van een Amersfoortse burgemeester, 1555-1556, door Wil Gommers, Ludo Jongen en Anton van Nostrum, ISBN 978-90-6550-979-6.

In juni 2007 zal bij uitgeverij Verloren te Hilversum een bewerking verschijnen van een - voor Nederland - uniek 'dagboek' geschreven in 1555 door de Amersfoortse burgemeester Cornelis Volckenszoon. In dat jaar werd hij voor de derde keer tot burgemeester gekozen nadat hij daarvoor al cameraar (stads-ontvanger) en vele malen schepen geweest was. Over het reilen en zeilen van bestuurlijk Amersfoort maakte hij - de oude rot in het vak - in dat jaar voor persoonlijk gebruik aantekeningen, zodat wij nu na ruim 450 jaar achter de schermen kunnen kijken van een

zestiende-eeuwse stad.

Pikant detail is dat hij herhaaldelijk in conflict kwam met de schout Vincent van der Houve, die voor eigen gewin boetes uitdeelde zonder het Gerecht daarvan in kennis te stellen wat hij wel verplicht was. (Gebruikelijk was dat hij slechts de helft mocht houden, de andere helft moest hij afdragen aan de Stad.)

Alhoewel dat in het dagboek niet echt naar voren komt, woedde er een zekere machtsstrijd tussen twee bestuurlijke systemen. Onder het oude oppergezag van de Utrechtse bisschop was de schout de hoogste gezagsdrager in de stad, maar in de nieuwe tijd onder de regering van Karel V werd die taak overgenomen door de burgemeesters (er waren er twee in die tijd). Veel later - in de jaren zestig van de zestiende eeuw, maar dat valt helemaal buiten het bestek van dit boek - ontbrandde die strijd pas goed. Oud-burgemeester Cornelis Volckenszoon trad terug uit de 'actieve politiek' en sleet zijn dagen als weesmeester van de Armen de Poth, als gasthuismeester van het Pieter- en Bloklandgasthuis en als kerkmeester van de Sint-Joriskerk.

Het stadhuis op de Hof gebouwd in 1536. Het moet het decor geweest zijn waarin het dagboek van Cornelis Volckensz zich heeft afgespeeld (naar een schilderij van de Utrechter Joost Cornelis Droochsloot uit 1631)

De stadssecretaris Lodewijk Botter werd van zijn functie ontheven omdat hij 'in-abyl' (onkundig/ongeschikt) zou zijn. En de frauderende schout: die werd zelf ge-arresteerd! Na 257 processtukken herkreeg de secretaris zijn profijtelijke baan. De schout echter kon zijn onschuld in 219 processtukken niet bewijzen en werd veroordeeld. Hij stierf in 1569 op het schavot te Utrecht na veroordeling door Alva's Raad van Beroerten, niet vanwege malversaties maar wegens steun aan de Weder-dopers. Genoeg stof dus voor nóg een boek.

Het boek begint met een fikse ruzie tussen de zo juist benoemde burgemeester Cornelis Volckensz met de schout op de avond van de verkiezing van de nieuwe stads-be-stuurders onder voorzitterschap van de president van het Hof van Utrecht. Het conflict behelst de uitleg van een artikel van 'de nieuwe wet' dat handelt over de uiteindelijke beslissingsbevoegdheid bij het stadsgerecht: de schout of de burgemeester. Andere onderwerpen die aan bod komen zijn een staking van de wevers omdat zij - onder andere - niet móchten overwerken en daarop massaal naar Leusden trokken om zich te bezatten, de abdicatie van keizer Karel V in de herfst van 1555, het gevecht tussen ouders om de opvoeding en het on-der-houd van hun buitenechtelijk kind, onderhandelingen met Mariënhof over herstelwerkzaamheden aan de ka-demuur van de Zuidsingel (op de plaats waar anno 2005/2006 opnieuw uitgebreide restauraties zijn uitgevoerd!!), de strijd van de keurmeesters van de gilden tegen frauduleuze handelingen in de textielbranche in die tijd. En nog véél meer, om precies te zijn 302 grote en kleine onderwerpen. Voor fijnproevers om van te smullen.

Het document zelf bevindt zich in Archief Eemland bij de archiefstukken van de Stichting De Poth en omvat 56 pagina's in een tamelijk klein geschreven handschrift. Het is een zogenaamd egodocument, wat wil zeg-gen dat het een persoonlijk stempel draagt. Dergelijke documenten zijn heel bijzonder voor die tijd. Bijna alle originele archiefstukken uit vroegere eeuwen hebben een juridische, wetenschappelijke of literaire betekenis. Vanwege het kleine hand-schrift is het niet alleen moeilijk te lezen, de tekst is vaak ook nog eens moeilijk te begrijpen omdat som-mige betekenissen en begrippen ons ontgaan. Ook worden er regelmatig Latijnse woorden en termen

gebruikt. Daarom kan met recht van een weerbarstige bron gesproken worden. Al in 1970 werd erover in het tijdschrift *Flehite* gepubliceerd door de heer Kemperink senior. In de vroege jaren tachtig van de vorige eeuw heeft een werkgroep er een uitgebreide studie van gemaakt. Tot een publicatie is het toen niet gekomen. Twee leden van die voormalige werkgroep hebben er thans - onder supervisie van dr. Ludo Jongen, docent Middeleeuwse literatuur aan de Leidse universiteit - ook nog eens een vertaling naar hedendaags Nederlands aan toegevoegd, zodat iedereen kan meegenieten van de perikelen van het zestiende-eeuwse Amersfoort.

Het boekwerk zal circa 256 pagina's omvatten met op de linker bladzijde de transcriptie van de originele tekst en op de rechter pagina de vertaling ervan. Een inleiding en een index van namen completeren het geheel. Het zal plusminus € 25,- gaan kosten, minder dan 10 eurocent per bladzijde. Kopen dus!

Een tevreden reactie

Naar aanleiding van het artikel 'genealogie Burman' in ons nummer van september 2005 op pag. 95 is op 22 januari 2007 een brief bij de redactie binnengekomen van de heer Ritzo Holtman, redacteur van de 'Gewichten en maten verzamelaars vereniging'. Hij schrijft ons dat hij het artikel via internet heeft gelezen en dat hij graag in contact wil komen met de schrijver van dat artikel. De redactie reageert snel en dat was maar goed ook want binnen een dag is er een antwoord van de heer Burman. Het blijkt dat de snelwegerfabrikant Burman nv wordt opgeheven en dat de verzamelaarsvereniging nog juist op tijd de beschikking kan krijgen over archiefmateriaal uit de boedel. De heer Burman schrijft hierover:

'U zult het niet geloven maar de firma Ets. E. Burman nv loopt na bijna 75 jaar op zijn laatste dagen. Alles wordt netjes opgeruimd, dit wil zeggen alles in de container. Met de heer Ritzo Holtman is afgesproken dat we zoveel mogelijk interessant archief zullen bewaren voor hem. Ik ben echt tevreden dat het Burman-artikel in uw blad dit contact heeft opgeleverd. Zo wordt het oude toch niet vergeten en bewaard voor de toekomst.'

Boekennieuws door J.W. van Maren

M. van den Bremer, P. van den Breemer, G. Derks en W.N. Koningstein,
De families Van den Breemer, Van den Bremer Van Breemen, Post. Het nageslacht van Lubbert Jansz uit Soest, 1550-heden, Nieuwegein 2005, ISBN-10: 9090200983 en ISBN-13: 9789090200989.

Na een inleiding begint dit familieboek met een korte geschiedenis van de boerderij Den Breemer. De boerderij wordt voor het eerst genoemd in 1403 en verdwijnt in de eerste helft van de achttiende eeuw als ze onderdeel wordt van het buitenverblijf Middelwijk. Over de eerste twee generaties van de familie is niet veel bekend.

In 1577 wordt voor het eerst een zeker Lubbert Jansz vermeld, waarschijnlijk is hij dan boer. In een akte van 1607 word hij als kleermaker (snijder) vermeld. Lubbert wordt vijf keer in de archieven teruggevonden. Een achterkleinzoon koopt in 1697 de hofstede Den Breemer en een deel van het nageslacht van Lubbert Jansz ontleent hier zijn achternaam aan. Van sommige takken van de familie wordt de vijftiende generatie al genoemd.

Het boek is mooi uitgegeven en rijk geïllustreerd; het bevat ook een uitgebreide index. Dankzij een van de auteurs, de heer W.N. Koningstein, bevindt zich een exemplaar van dit fraaie boek in onze afdelingsbibliotheek.

Henk van Woudenberg,
Voskuilen, een buurtschap onder Woudenberg en Leusden, (2 delen)
Barneveld 2006. ISBN: 990-70150-96-4

(Zie ook het verslag van de voordracht op 23 november 2006 in de afdelingsperiodiek van januari 2007)

Vóór 1833 lag een gedeelte van de gemeente Woudenberg als een enclave in het gebied van de gemeente Leusden. Na een grenswijziging is een deel van die enclave naar Leusden gegaan en een deel van Leusden is bij Woudenberg gekomen, zodat de laatste gemeente nu een aaneengesloten gebied vormt.

Deel 1 van het boek beschrijft het zuidelijke deel van de vroegere enclave met de ontwikkelingsgeschiedenis van de boerderijen tot op heden. Oorspronkelijk bestond het gebied uit vier boerderijen: Romselaar, de uitslag van Romselaar, Voskuilen en Nattegat. In de loop van vele eeuwen zijn deze vier oude goederen steeds verder verdeeld en omstreeks 1850 stonden hier al veertien boerderijen. Daarna is de verdeling nog veel verder gegaan. Het noordelijk deel van de oude enclave heet Moorst en ook hier staan verschillende boerderijen. De geschiedenis van Moorst wordt niet behandeld in dit boek. Dat is jammer want er zijn veel middeleeuwse bronnen over dit gebied bewaard gebleven. Anderzijds valt het te begrijpen dat de auteur zich heeft willen beperken, want anders hadden we nu geen twee delen gehad met in totaal 658 bladzijden, maar misschien wel het dubbele. De vraag is zelfs of het boek dan ooit geschreven zou zijn.

Alle boerderijen worden beschreven met hun bewoningsgeschiedenis met veel aandacht voor de 20e eeuw. Het deel is mooi geïllustreerd en vrijwel alle tegenwoordige en vroegere bewoners zijn afgebeeld, voor zover er foto's van hen bewaard zijn gebleven. Het boek bevat veel boeiende verhalen. De geschiedenis van het gebied vóór 1850 wordt echter wat karig behandeld. Wie bijv. beide delen nauwgezet doorneemt komt tot de conclusie dat er in de Middeleeuwen op Voskuilen waarschijnlijk drie versterkte huizen hebben gestaan, maar de auteur gaat hier niet op in. Deel twee is iets eenvoudiger uitgegeven en bevat 41 genealogieën. Deels zijn dit de families die hun naam aan het goed Voskuilen ontleend hebben en deels van de families die op Voskuilen gewoond hebben. In de tweede categorie treffen we vooral veel leden aan van de families Termaten en Van Wolfswinkel (in allerlei spellingsvarianties) met hun verwanten. De genealogieën zijn uitstekend uitgewerkt en overlappen elkaar ook dikwijls. Ze vormen zo een rijke bron voor genealogen die in de regio Woudenberg, Scherpenzeel en Leusden op speurtocht zijn.

Deel 2 wordt gepresenteerd als een bijlage bij deel 1. Eigenlijk zou men deel 1 ook kunnen zien als een bijlage en illustratie bij de genealogieën van deel 2. Deel 1 ziet er heel mooi uit en is heel leesbaar, maar het is inhoudelijk soms wat zwak. Inhoudelijk is deel 2 zonder meer voortreffelijk. Beide delen berusten op zeer omvangrijk archiefonderzoek en hebben een index. Het boek is dankzij een schenking in onze afdelingsbibliotheek opgenomen.

Nieuws van de afdelingsbibliotheek

In ons periodiek van januari 2007 heb ik een aantal boeken en periodieken aanbevolen, waarmee u mogelijk uw stamboom zou kunnen verrijken met gegevens uit vroegere tijden. Helaas is daar geen reactie op geweest.

Geschonken door mevrouw M.L. Hazeu-van Veldhuizen te Ermelo:

273 Register van overleden keurmedigen van de kelnarij van Putten, 1389-1681, door E.L. Steinmeier.

Uitgave Vereniging Veluwe Geslachten, Barneveld 1993. Het register heeft betrekking op de plaatsen Putten, Nijkerk, Barneveld, Ede en aangrenzende gebieden. Voorzien van index op persoonsnamen, namen van buurtschappen, boerderijnamen, enz.

274 Civielrechtelijk archief dorp Barneveld 1675-1811.

Inhoud: grondtransacties, boedelscheidingen, testamenten, hypotheeken, index op persoons-, boerderij-, en huisnamen.

Geschonken door de heer W.N. Koningstein te Amersfoort:

501.1 De families Van den Breemer, Van den Bremer, Van Breemen, Post. Het nageslacht van Lubbert Jansz uit Soest, 1550 - heden, verschenen oktober 2005 te Nieuwegein. Geschreven door M. van den Bremer, P. van den Breemer, G. Derks, W.N. Koningstein.

Geschonken door de heer G.G.M. van der Kroon te Leusden:

608.55 t/m 608.59 Gens Nostra's compleet: 2001 t/m 2005

Nieuwe ruilabonnementen ontvangen:

1036 Vereniging Oud Bennekom, De Kostersteen.

722 Oud Woudenberg, nummer wijzigen in 1038.

Voorts ontvingen wij vele edities van periodieken van andere NGV-afdelingen, historische verenigingen of stichtingen.

PS: In de periode van 10 maart 2007 t/m 30 april 2007 kan men geen boeken enz. uit de bibliotheek lenen c.q. terugbrengen. Indien men voor die periode boeken wil lenen, dient men dat voor 7 maart op te geven aan de bibliothecaris.

Met dank aan de schenkers G. G. M. van der Kroon, tel. 033-4942496

Verslag van de lezing: 'Beter één Y dan geen Y'

Op deze woensdagavond 14 maart 2007 werden onze grijze cellen stevig aan het werk gezet om het betoog van de spreker, de heer Dr. Hans Kristian Ploos van Amstel, te kunnen volgen. Met behulp van een power point presentatie heeft de spreker getracht ons iets te vertellen over zijn werk op de afdeling Medische Genetica, waarbij werd stilgestaan bij de recente ontwikkelingen, de overerving, de varianten van het Y-chromosoom, het Y-chromosoom en de geografische verspreiding en de genealogie.

Het DNA zit in alle levende wezens en is drager van erfelijke informatie. Bij de voortplanting wordt een deel van het DNA doorgegeven aan het nageslacht door middel van chromosomen. Het DNA kan worden gehaald uit het bloed, wangslimvlies, vlokken in de baarmoederwand en uit de vruchtwatercellen.

Maar de ontwikkelingen staan niet stil en men is er reeds in geslaagd, zij het met grote moeite, om DNA-materiaal te halen uit de overblijfselen van de mens uit de oertijd, zoals bijvoorbeeld de Neanderthaler. Op het DNA liggen de afzonderlijke genen. Eén gen bevat de instructies voor het aanmaken van één bepaald soort eiwit. Totaal zijn er van de drie miljard bouwstenen bij zoogdieren en dus ook bij de mens ongeveer 25.000 genen.

Ieder mens heeft twee DNA-ketens die bij de uitwerking van de erfelijke eigenschappen met elkaar samenwerken. Eén keten komt van de vader en één van de moeder. Iedere menselijke eigenschap wordt dus dubbel aangelegd. In sommige omstandigheden wordt de DNA-keten opgeborgen in kleine pakketjes die men chromosomen noemt. Ieder mens heeft 22 paar gelijke chromosomen. Dat wil zeggen een set van 22 die van vaders kant komen (deze bevinden zich in het kopje van de zaadcel) en een set van 22 van moeders kant. Het 23e paar verschilt bij mannen en vrouwen. Daarom worden deze wel de geslachtschromosomen genoemd. Het Y-chromosoom gaat over van vader op zoon. Zij kan over vele honderden generaties stabiel blijven. Het is een interessante gedachte dat mijn Y-chromosoom hetzelfde is als van een voorvader die in het steentijdperk leefde. Van de moeder krijgt het kind het X-chromosoom toebedeeld.

Wanneer één van de chromosomen niet goed is kan dit tot ziekten leiden, die worden overgedragen op het kind. Als voorbeeld noemde de spreker het chromosoom nummer 21. Normaal bestaat dit uit twee delen, maar als het uit drie delen bestaat lijdt het kind aan het Down Syndroom.

Met behulp van een aantal foto's, gemaakt in zijn laboratorium, kregen we een indruk van de manier waarop de geheimen van het DNA worden ontrafeld. Na de pauze ging de spreker nader in op de genealogische aspecten. Dank zij het DNA kan men de migratiepatronen in Europa in kaart brengen. Ook kan men verwantschap aantonen van een 'vermoedelijke vader' en een kind. Dankzij het DNA onderzoek was het onlangs mogelijk om uit gevonden botresten, de in 1918 vermoorde familie van tsaar Nicolaas II te identificeren. Nadat door de toehoorders nog enkele vragen werden gesteld, bedankte de voorzitter de spreker voor zijn pogingen om ons de boeiende wereld van het DNA uit te leggen.